

DUGE SJENE

Dosadno, dosadno sve, predvorje hotela, blagovaonica, plaža, gdje se roditelji sunčaju, usnu, ostanu otvorenih usta, probude se, zijevaju, odlaze u vodu, četvrt sata prije podne, četvrt sata poslije podne, uvijek zajedno. Gledaš ih odzada, otac ima pretanke noge, majka predebele, s proširenim venama, u vodi se onda razbude i djetinjasto prću oko sebe. Rosie nikad ne odlazi plivati skupa s roditeljima, ona za to vrijeme mora paziti na sestre, koje su još male, ali nisu više slatke, nego su glupe guske, koje ti u knjigu naspu pijeska ili metnu meduzu na gola leđa. Imati obitelj užasno je, i drugi ljudi pate zbog svojih obitelji, Rosie to vidi posve jasno, na primjer onaj preplanuli muškarac sa zlatnim lančićem, kojeg ona naziva šahom, umjesto da bude sa svojim pod suncobranom, on sjedi za šankom ili se voza motornim čamcem, divlje nagle kružne kretnje, mahnito brzo i uvijek sam. Obitelj je muka, zašto čovjek ne može doći na svijet kao odrastao i odmah poći svojim putem. Ja ću svojim putem, kaže Rosie jednog dana nakon ručka i dodaje, opreza radi, u mjesto, kupiti dopisnice, razglednice, da pišem prijateljicama iz škole, kao da je na to mislila, da tim glupim derištima iz svog razreda šalje

razglednice, pozdrav s plavog Mediterana, kako si, ja sam dobro. Idemo i mi, viču sestrice, ali, Bogu hvala, ne, one ne smiju, one moraju u krevet na popodnevno spavanje. Dakle samo cestom uzbrdo do glavnog trga i odmah natrag, kaže otac, i nemoj razgovarati ni s kim, i ide za majkom i sestricama sa svojim jadnim, zgrbljenim uredskim leđima, bio je danas s čamcem na vodi, ali od njega nikad pomorca. Samo cestom uzbrdo, gore se vidi, sa zidinama i tornjevima priljubljeno uz brijeg, kako se prostire mjesto, ali roditelji još nikad nisu bili ondje, put im je bio predugačak, previše vruć, što i jest, ni nadaleko ni naširoko nikakva hlada. Rosie ne treba hlada, a i čemu, njoj je svagdje dobro, dobro u njenoj od ulja za sunčanje sjajnoj koži, pod pretpostavkom da je nitko ne salijeće i da je nitko ništa ne pita. Kad je čovjek sam, sve postane veliko i neobično i počinje pripadati samo njemu, moja ulica, moja crna šugava mačka, moja mrtva ptica, gnjusno, mravi je izgrizli, ali svakako uzeti u ruke, moje. Moje duge noge u izbljedjelim platnenim hlačama, moje bijele sandale, nogu pred nogu, nikoga nema na cesti, sunce pali. Ondje gdje cesta sustigne brežuljak počne ona ispisivati liniju zmije, plave zmije u zlatnom lišću trsja, a na njivama zriču zrikavci kao poludjeli. Rosie ide prečacem kroz vrtove, neka joj starica dolazi u susret, neka mumija, za Boga miloga, što li još hoda po svijetu, a već odavno spada u grob. Jedan mladić prestigne Rosie i stane, a Rosie napravi strogi izraz lica. Ovdašnji su mladići nametljive dangube, za to ti ne trebaju roditelji da to znaš, za što ti zapravo trebaju roditelji, vrug kojeg oni zazivaju odavna već ima sasvim drugačije lice. Ne, hvala, kaže Rosie uljudno, ne treba mi pratnja i prolazi mimo mladića kao što je vidjela od ovdašnjih djevojaka, kraljeznica uspravna, pršljen na pršljenu, brada privučena, oči mračno oborene, i on promrmlja samo još neke laske, što u Rosienim ušima zazvuči beskrajno blesavo. Vinogradi, kaskade ružičastih

cvatova pelargonija, orasi, bagremi, povrtnjaci, bijele kuće, ružičaste kuće, znoj na dlanovima, znoj na licu. Napokon dosegnuta uzvisina, grad također, brod Rosie dobije vjetar u platno i sretno jedri kroz hladovite ulice, pored štandova s voćem i niskih limenih ormara punih živopisnih, blistavih, oblokih riba. Moja tržnica, moj grad, moj dućan sa stadima gumenih životinja i nadsvođem od slamnatih šešira i sa stalcima, koji su puni razglednica, od kojih Rosie, forme radi, izabire tri kričavo plava pogleda na more. Dalje na trg, nikakvih ah i oh gledajući kaštel i crkvene fasade, ali zato zainteresirani pogledi u skromne izloge, isto i u spavaće sobe u prizemlju, gdje iznad bračnih postelja od lijevanog željeza, mnogostruko ukrašena vitičastim šarama, vise slatkaste slike madone. Na ulici u ovaj rani popodnevni sat nema gotovo nikoga više, kuštrav mali pas neodređene rase laje uvis prema prozoru, gdje stoji jedan dječak i krevelji mu se. Rosie u džepu od hlača otkriva pola peciva od užine. Lovi, sirotinjo, kaže i pruža ga psu, a pas pleše oko nje veselo poput dresiranog majmunčića. Rosie mu dobaci pecivo i odmah mu ga oduzme, ružno stvorenje koje poskakuje na dvije noge, nasmijava je, najzad čučne u kamenu žlijeb uz rub ceste i češka mu prljavo bijeli trbuh. Ej, poviče dječak s prozora, i Rosie odvrati ej, glasovi im odjekuju, potraje trenutak, kao da su njih dvoje jedini koji su budni u vrelom, dremljivom gradu. To da pas, kad ona krene dalje, potrči za njom, sviđi se djevojci, da je se ništa ne pita, ali da ima društvo, da može govoriti, dođi psiću moj, sad ćemo prema gradskim vratima. Vrata su druga, nisu ona kroz koja je Rosie ušla u grad, a cesta nikako ne vodi prema plaži, nego uzbrdo, presijeca šumicu česmine i proteže se dalje, pogled puca na more, visoko gore duž plodne padine. Ovdje uzbrdo i dalje prema svjetioniku planirali su roditelji jednu zajedničku šetnju; to što oni sada iza hrpta brda u svojoj zatamnjenoj sobi leže na krevetima

umirujuće je, Rosie je u nekoj drugoj zemlji, moj maslinik, moje stablo naranče, moje more, moj psić, donesi mi kamen natrag. Pas aportira i laje na tamnomodrom asfaltnom traku što se tali, sad potrči komad puta prema gradu, eto dolazi netko iza stjenovitog ugla, neki dječak, onaj dječak koji je stajao uz prozor i kreveljio se, jedro, suncem opaljeno dijete. Tvoj pas, pita Rosie, i dječak kimne, prilazi i počinje joj tumačiti okolicu. Rosie, koja od boravka u Tessinu razumije nešto talijanskog, prvo bude razdragana, zatim razočarana, budući da je već znala da je more more, brdo brdo, a otoci otoci. Ona pođe brže, ali zdepasti joj je dječak za petama i neumoljivo nastavlja govoriti, sve što joj pokaže svojim kratkim preplanulim prstima gubi svoj čar, ono što preostane to je razglednica poput onih koje je Rosie utržila, drečavo plava i otrovno zelena. Nek' ide kući, pomisli, skupa sa svojim psom, ni on je odjednom više ne veseli. Kad na nekoj udaljenosti na lijevoj strani ugleda stazu koja se odvaja od ceste i između stijena i makije vodi niz brijeg, zastane, izvadi iz džepa nekoliko kovanica, koje su joj preostale od kupovine, zahvali se i pošalje dječaka natrag, u tili ga čas zaboravlja i uživa u pustolovini, stjenovitoj stazi, koja se ubrzo gubi u guštiku. Roditelje i sestre Rosie je istom zaboravila, i sebe kao osobu, svoje ime i dob, učenicu Rosie Walter, jedanaesti razred, mogla bi više postići; ništa više od toga, duša što lunja, prkosno zaljubljena u sunce, slani zrak, mogućnost da nešto učini ili propusti, odrastao čovjek poput šaha, koji nažalost nikada ne ide u šetnju, inače bi ga čovjek ovdje mogao sresti i snjime skupa, bez ispraznog kokodakanja, gledati za parobrodima što prolaze u daljini. Staza se pretvara u stepenice, koje obvijaju stijenu, Rosie sjedne na jednu stubu, opipava raspucali kamen sa svih deset prstiju, miriše metvicu, koju mrvli dlanovima. Sunce žari, more bliješti i zasljepljuje. Pan sjedi na breščiću brnistre, ali Rosieno obrazovanje puno

je rupa, o tome ona ne zna ništa. Pan se šulja za nimfom, ali Rosie vidi samo dječaka, dvanaestogodišnjaka, eto ga opet, bogzna otkud, srđi se jako. Niza stepenice u stijeni dolazi nečujno na prašnjavo sivim nogama, sad bez svog psića, skokom.

Što hoćeš, kaže Rosie, idi doma, i hoće nastaviti svojim putem, koji upravo sada na jednom dijelu nema nikakve ograde uz liticu, dolje se nalaze provalija i more. Dječak sad nipošto ne započinje sa svojim Ecco il mare, ecco l'isola, ali se ne da niti opraviti kući, ide za njom i sad ispušta neki neobičan, gotovo usrdan glas, koji ima nešto neljudsko i koji zastrašuje Rosie. Što mu je, što hoće, misli ona, nije ona od jučer, ali neće valjda to biti to, njemu je najviše dvanaest godina, dijete. A može biti da je dječak previše čuo od starijih prijatelja, starije braće, predmet je razgovora tu u mjestu, vječiti poluglasni razgovor o strankinjama, koje su toliko pomamne i podatne i koje lunjaju same kroz vinograde i maslinike, nikakav muž, nikakav brat neće potegnuti revolver, a čarobna riječ amore, amore već im mami suze, mami poljupce. Jesenji su to razgovori, zimski razgovori, u hladnoj, tužnoj kavanici ili na mokroj, sivoj, nadasve pustoj plaži, razgovori za kojih se žar ljeta ponovo pali. Sačekaj samo, mali, za dvije godine, za tri godine doći će i za tebe neka, ići preko trga, ti ćeš stajati uz prozor, a ona će ti se nasmiješiti. Tad samo pođi za njom, mali, ne srami se, šćapi je, što veliš, neće, ali ona se samo pravi, hoće ona.

Nije da bi se dječak, vlasnik majmuskog psića, ovog trenutka sjećao takvih savjeta, velikog ljubavnog i ljetnog pjeva zime, a one dvije-tri godine nisu ni one još minule. On je još uvijek onaj Peppino, balavac kojem majka opali jednu iza uha kad ga zatekne kako kriomice jede marmeladu. On ne može nastupiti osorno poput odraslih, veselo domahnuti i vikati, a, bella, sad kad kod djevojke,

prve koja mu se nasmiješila i njegova psa domamila k sebi, želi potražiti svoju sreću. Svoju sreću, on ne zna što je to, naklapanje i govorkanje odraslih, ili ipak zna li odjednom, kad Rosie pred njim uzmakne, odgurne mu ruku i, sasvim blijeda u licu, stisne se uz laticu? Zna on i jer ne može zahtijevati, počinje moljakati i prositi, na jeziku razumljivom strancima, koji se sastoji samo od infinitivnih oblika. K meni doći, molim, mene zagrliti, molim, poljubiti molim, voljeti molim, sve protisnuto sasvim naglo drhtavim glasom i usnama, preko kojih curi slina. Kad se Rosie sprva još, dakako bojažljivo, nasmije i kaže: Glupost, što ti pada na pamet, a koliko ti je uopće godina, on ustukne, ali odmah takoreći pred njenim očima izmili iz svoje dječje svlake, dobije srdite čeonne bore i divlji, požudan pogled. Neka me ne dodiruje, neka mi ne učini ništa, pomisli Rosie i ogleda se, ali uzalud, za pomoći, cesta je visoko gore, iza stijena, na cik-cak stazi njoj pod nogama nema žive duše, a dolje na moru šum mlata valova ugušit će zacijelo svaki krik. Dolje na moru, roditelji se sad kupaju drugi put, gdje li je samo Rosie, htjela je samo kupiti razglednice za svoje školske prijateljice. Ah, učionica, tako ugodno tamna u studenom, to si zgodno naslikala, Rosie, to šojkino krilo, stavit ćemo ga u okvir, izložiti ćemo ga. Rosie Walter, a ostraga križ, vaša draga suučenica, umrla na plavom Sredozemnom moru, bolje ne reći kako. Besmislica, misli Rosie i pokušava još jednom, nespretnim riječima, nagovoriti dječčaka da bude dobar, međutim ni vještije ne bi u tom trenutku postigle više. Mali Pan, preklinjući, mucajući, zažaren, želi svoju nimfu, trga košulju sa sebe, i hlače, odjednom stoji gol u jako vreloj kamenoj udubini pred žutim žbunom i prestrašeno šuti, i posve je tiho odjedanput, a odozdo se čuje brbljavo, bezosjećajno more.

Rosie zuri u gologa dječčarca i zaboravlja svoj strah, toliko joj se odjednom učini lijepim sa svojim preplanulim

udovima, svojim bijelim pojasom od kupaćih gaćica, svojom krunom od cvijeća oko znojno mokre crne kose. Samo što on sad izlazi iz svoje zlatne aureole i prilazi joj i iskesi duge bijele zube, eto sad je vuk iz bajke, divlja zvijer. Od životinja se čovjek može obraniti, Rosien vlastiti slabunjavi otac učinio je to jednom, ali Rosie je tada bila još mala, zaboravila je, ali sad joj to opet pada na pamet. Ne, dižite, nikakav kamen, psima se mora samo sasvim odlučno gledati u oči, tako, pusti ga neka priđe, posve ukočeno u oči, vidiš li, on dršće, stišće se k tlu, on bježi. Dječak je pas skitnica, on smrdi, jeo je crkotinu, možda je bijesan, sasvim tiho sada, oče, i ja to mogu. Rosie, koja se, sasuvši se poput hrpice nesreće, skutrila uza stijenu, uspravlja se, raste, izrasta iz svojih dječjih pleća i gleda dječaka srdito i ukočeno u oči, puno sekundi, ne trepnuvši ni jedan jedini put, ne pomaknuvši ni jedan ud. Još je uvijek strahovito tiho i iznenada zamiriše iz milijuna neznatnih, medno slatkih, začinski gorkih grmića makije i u tišini i u mirisu dječak se ipak zbilja uruši u se, poput lutke, iz koje sipi piljevina. Ne može se pojmiti, može se samo zamišljati, užasan mora da je bio Rosien pogled, mora da je u njemu bilo nečega od iskonske snage, iskonske snage obrane, onako kako je u zaklinjanju i mucanju i posljednjoj divljoj gesti dječakovoj bilo iskonske snage žudnje. Sve novo, sve tek probuđeno ovog vrelog, blistavog popodneva, sve sama nova iskustva, ljubav života, žudnja i stid, ova djeca, Buđenje proljeća, ali bez ljubavi, samo čežnja i strah. Posramljen povlači se mladić pod Rosienim prodornim zlim pogledom korak po korak, cvileći poput bolesnog dojenčeta, a i Rosie se srami, baš djelovanja tog pogleda, koji, recimo, kasnije pred nekim ogledalom nikad neće smoći hrabrosti ponoviti. Na kraju sjedi mladić, koji se, s odjećom u ruci, naglo okrenuo i uza stepenice u stijeni nečujno potrčao, samo je psić iznenada tu i laje bezbrižno i drsko, mladić sjedi na zidiću,

zakopčava košulju i mrmlja sebi u bradu, srdit i slijep od suza. Rosie po cik-cak putu trči nizbrdo i želi odahnuti, još je jednom umakla, ne, ti očevi, što li se od tih očeva može naučiti, i u biti ipak nije ništa drugo nego tužna, posrće između raslinja mlječike i bijelog gloaga, slijepa od suza. Vaša suučenica Rosie, čujem, bila si čak u Italiji, da, hvala, bilo je jako lijepo. Lijepo i užasno je bilo, i stigavši na obalu, Rosie umiva lice i vrat morskom vodom, misli, pripovijedati, ni u kojem slučaju, ni riječi, i onda hoda polako i bez žurbe, dok gore po cesti mladić polako klipsa kući, uz rub valova na plažu, k roditeljima. I toliko je vremena otada prošlo, da se sunce već nagnulo nad planinu i da ne samo Rosie nego i mladić u hodu baca duge sjene, duge, međusobno vrlo udaljene sjene, preko krošnji mladih pinijskih na padini, preko sad već bljeđeg mora.